

SLOVENSKI

# vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LETNIK V

DUNAJ, V SOBOTO, 21. X. 1950

ŠTEV. 79 (341)

## Mogočna manifestacija enotnosti slovenske kulture na prireditvah v Šmihelu pri Pliberku in v Št. Jakobu v Rožu

Povezanost in kulturno enotnost vseh Slovencev, onih v svobodni domovini ter zamejskih: nas koroških, goriških, beneških in tržaških smo poudarili že večkrat ter jo ponovno ponavljamo iz dneva v dan. Poudarku in poglobljanju te enotnosti služijo naši medsebojni kulturni stiki. Iz te svoje skupne kulturne sile pa si prizadevamo, da se narodi bližajo drug drugemu, brez sovraštva in mržnje ali podcenjevanja, v medsebojnem spoštovanju in priznavanju, da so vsi, mali in veliki narodi, poklicani k gradnji veličastnega in pestrega mozaika človeškega duhovnega vzpona.

Naš kulturni razvoj pa zavisi od zdravega soka, ki se pretaka od matičnega debla do zadnjega kotička slovenskega življa za mejo. Samoumevno je, da bomo uspevali le, dokler se ne odtrgamo od tega svojega debla.

Te velike, pomembne naloge se prav dobro zaveda Slovenska prosvetna zveza v Celovcu, ki nam je že par krat posredovala kulturne dobrine ostalih bratov.

Prisrčnega kulturnega obiska iz Ljubljane smo bili na naših tleh spet deležni v soboto 14. in v nedeljo 15. oktobra.

V Šmihelu pri Pliberku in v Št. Jakobu v Rožu je naše ljudstvo, imelo priložnost videti nekaj edinstvenega, na naših odrih do zdaj še nepoznanega. Vse nas je presenetila s svojim nastopom folklorna skupina študentskega kulturno-umetniškega društva „Tone Tomšič“.

Za nastop folklorne skupine je vladalo veliko zanimanje in ko so v soboto zvečer, napeto pričakovani, nastopili na šmihelskem odru, so bili v svojih slikovitih narodnih nošah od navzočega ljudstva navdušeno pozdravljeni. Ob zvokih godbe so se pari zavrteli ter v svojih nastopih odlično in dovršeno pokazali nekaj značilnih slovenskih ljudskih plesov. Za naše ljudstvo, ki si je po trudapolnem tedenskem delu privoščilo ta večer ter se zbralo v Šerčerjevi dvorani, je bil nastop folklorne skupine zares izreden in plemenit užitek in tudi ni štedilo z živahnim aplavzom. Samo eno je bilo: ljudstvo je želelo še in še več videti. Moški pevski zbor iz pliberške okolice pod vodstvom Zdravko-  
la Hartmana, je zapel več pesmi. Zbor je pokazal svojo tradicionalno visoko pevsko kvaliteto, samo škoda, da ga tako redko slišimo. Lepi užitek tega večera bo ostal vsem v trajnem spominu.

In drugi dan, bila je nedelja in lepo jesensko vreme, so se zbirale množice Rožanov v prelepem Št. Jakobu. Lep popoldne je omogočil, da je bila prireditelj na prostem in niso ničesar dosegli z odpovedjo prej obljubljenih šolskih telovadnic. Prisrčna in odkrita povezava med koroškimi Slovenci in dragimi gosti iz Ljubljane je bila na mah vpostavljen: Brezhibno predvajanje slikovitih narodnih plesov, kosa samorastne, skozi stoletja nanizane slovenske ljudske umetnosti je množice navdušilo do vznemirjenosti. Spon-

tanega aplavza in vzklikanja mladim umetnikom ljubljanske akademске mladine ni hotelo biti ne konca in kraja. Za lepe vložke pa so skrbeli pevci mešanega zbora iz Bilčovsa, ki jih je vodil tov. Kapus Foltej, in škofiški tamburaši. Tudi ti nastopi so bili vredni vsega priznanja.

Gostom iz Ljubljane in drugi množici je Slovenska prosvetna zveza oskrbela, da so mogli videti in se seznaniti z značilnim znanim koroškim slovenskim narodnim običajem: ziljskim štehvanjem. Na poti v Dravljce so vrli Brnčani pokazali na svoj pristni način svečani obred štehvanja, ki je vzbudilo pri vseh veliko zanimanje in pohvale.

Tako lepo izpolnjen in vsebinsko bogat popoldne je potekel v sploš-

no zadovoljstvo številne množice in mladih tovarišev, študentov iz Jugoslavije.

Obe prireditvi v Šmihelu in Št. Jakobu sta doprinesli k ponovnemu uspelemu stiku in spoznavanju med koroškimi Slovenci in svobodnimi brati, spet smo doživeli, da smo eno v Podjuni, Rožu in Zilji, da smo del slovenskega naroda.

Množice slovenskega ljudstva, ki so se zbirale v soboto zvečer in v nedeljo popoldne na svojih tako resnično domačih in slovenskih prireditvah, povezanih z brati iz svobodne domovine, so glasno izpričale, **da smo koroški Slovenci še tukaj, da živimo ter bo ljudstvo, ki je kljubovalo nenehnemu pritisku močnejšega sovražnika, živelo.**

Tako odgovarja naše ljudstvo na

## Oborožene sile OZN zavzele glavno mesto Severne Koreje

Zadnje sredo so oborožene sile Organizacije združenih narodov in Južne Koreje zavzele glavno mesto Severne Koreje Pjongjang, ki ga je severnokorejska vlada zapustila že prejšnji teden. V zadnjih dneh pred zavzetjem Pjongjanga je še izgledalo, da se bodo tukaj združili vsi oddelki severnokorejske armade in skušali preprečiti napredovanje čet OZN, toda južnokorejske čete, ki so napredovale z vzhoda, ter ameriški in angleški oddelki, ki so mesto napadli z juga, niso naleteli na večji odpor. Mesto je bilo v kratkem času zasedeno in samo v posameznih delih se borijo manjše severnokorejske skupine.

Iz glavnega stana Mc Arthurja poročajo, da se je ob zavzetju Pjongjanga zvišalo število ujetih Severnokorejcev na več kot 70.000 mož.

Medtem ko čete OZN skupno z južnokorejsko armado prodirajo proti severu, se vedno bolj zaostrojuje nasprotja med OZN in južnokorejsko vlado glede pokrajini severno 38. vzporednika. OZN je predlagala, da bi podržavljenje industrije in agrarna reforma v Severni Koreji obdržali svojo veljav-

nost, predsednik južnokorejske vlade Singman Rhee pa si prizadeva, da bo njegova vlada vrnila zemljo prejšnjim posestnikom. Prav tako je južnokorejski zunanji minister protestiral proti volitvam v vsej državi, ki jih je predlagala OZN, ker bi te bajne škodovalle ugledu vlade Singman Rhee-a.

## V ZDA povečanje oboroženih sil . . .

Predsednik vrhovnega odbora glavnih štabov oboroženih sil ZDA general Omar Bradley je imel govor, v katerem je dejal, da bodo ZDA povečale svoje oborožene sile na 2.100.000 mož, letalstvo na 62 borbenih skupin in mornarico na 905 plovnih edinic. Ta načrt bo došežen junija meseca prihodnjega leta. Predsednik vrhovnega odbora glavnih štabov je dodal, da ta načrt ne bo še zadostil ameriškim potrebam. Sporočil je, da pripravljajo sedaj ameriški vojaški načelniki nov načrt, ki bo mnogo dražji od sedanjega obrambnega programa, ki ga sedaj izvajajo. (Ta znaša 25 milijard dolarjev). Dejal je, da bo ta

plebiscitne proslave in na izzivalne dekoracije, ki so jih kazali v celovških izložbenih oknih; še več: Samo na eni izmed teh prireditev je bilo nekaj dni po s tako velikim naporom in ogromnimi denarnimi sredstvi organizirani hujskaški proslavi zbranih več ljudi, kakor iz vsega plebiscitnega ozemlja 10. oktobra 1950 v Celovcu.

Kakor so koroški Slovenci čeprav z boleščjo preživeli vsiljeni in krivični plebiscit, jih tudi ne bodo potrle še tako pompastično našemljene proslave ter „zmage v nemški noči“.

Slovensko ljudstvo je na te proslave odgovorilo v Šmihelu in Št. Jakobu v Rožu in pritrjevalo predsedniku SPZ dr. Franciju Zwitterju, ki je dejal, da tudi mi priznavamo „Enotnost“ in nedeljivost — toda ne kakor mislijo in poudarjajo hujskaški govorniki na plebiscitnih proslavah: — Karavanke za nas niso meje — ločnice, temveč slovensko gorovje, tostran in onstran katerega živi isto slovensko ljudstvo, se govori isti slovenski jezik, se poje ista slovenska narodna pesem in so doma isti slovenski narodni običaji! Zato pojmujejo mi pod enotnostjo enotnost slovenskega ljudstva, enotnost slovenske kulture, ki jo manifestiramo predvsem tudi danes z nastopom naših bratov iz svobodne domovine. Pod nedeljivostjo pa razumemo nedeljivost pravice, ki mora biti za nas ista kot za avstrijske sodeželane. Nedeljivost pravice pa ni nič drugega kakor popolna enakopravnost, ki jo terjamo in jo bomo terjali na vseh področjih našega narodnostnega življenja.

nov načrt zahteval večje napore in več vojakov. General je sporočil, da je pred tremi tedni imel razgovore s skupino industrijcev iz Detroita. Razgovor se je nanašal na proračun obrambe, ki bo stal 30 do 40 milijard dolarjev. 2.100.000 mož, o katerih je govoril Bradley, je dvakrat večje število vojakov, kakor so jih ZDA imele pred začetkom spopada na Koreji.

### . . . in zvišanje davkov

Tajnik ameriškega zakladnega ministrstva John Snyder je v nekem govoru, ki ga je imel pred industrijalci in skupino poslovnih oseb, poudaril, da bodo davki v Združenih državah Amerike leta 1951 precej večji, kot si kdo misli. Brez odlašanja je treba povišati davke, da zaščitimo produkcijski potencial države, ki je pod kvarnim vplivom povišanja cen in inflacije, je dejal Snyder.

### Izid volitev v Vzhodni Nemčiji

Kakor znano so bile zadnje nedelje v Vzhodni Nemčiji volitve, pri katerih je bilo 12.331.905 volivnih upravičencev. Od teh se je volitev udeležilo 98,44 odstotka. Za kandidate Nacionalne fronte, ki je edina postavila kandidate; je bilo oddanih 12.088.745 glasov, proti Nacionalni fronti pa je glasovalo 35.544 volivcev.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA V CELOVCU

vabl na koncert

### Akademškega pevskega zbora iz Ljubljane

ki bo gostoval:

v soboto, 28. oktobra 1950, ob 20. uri pri Užmanu v Bistrici na Zilji;  
v nedeljo, 29. oktobra 1950, ob 10. uri v dvorani konservatorija v Celovcu;  
v nedeljo, 29. oktobra 1950, ob 15. uri v telovadnici glavne šole v Pliberku;  
v ponedeljek, 30. oktobra 1950, ob 20. uri pri Tišlerju v Št. Janžu v Rožu.

Najboljši pevci Slovenije nam bodo zapeli v bogatem programu naše slovenske narodne in umetne pesmi.

Vsi, ki ljubite našo pesem, prisrčno vabljeni!

# Odnosi Sovjetske zveze do OZN

Vrnitev sovjetskega predstavnika v Varnostni svet, potem ko je SZ več mesecev bojkotirala organe OZN, je vzbudila v vsej svetovni javnosti veliko pozornost. Ta vrnitev je sprožila številne komentarje in uganjanja o nagibih tega najnovejšega sovjetskega koraka ter o namenih in ciljih politike SZ zlasti nasproti OZN. Da bi res pravilno ocenili te sovjetske korake, je treba navesti določena dejstva, ki lahko osvetle ta najnovejši „salto mortale“ v zunanji politiki SZ.

Kaj pravijo o tem sami predstavniki SZ? Ko je sovjetski predstavnik J. Malik 13. januarja 1950 zapustil Varnostni svet, je izjavil, da je storil to zaradi navzočnosti kuomintangovega delegata, s katerim „noče sedeti za isto mizo“. Sovjetski predstavniki, ki so navajali isti razlog, so potem po vrsti zapustili razne organe OZN, tako da je SZ v kratkem popolnoma bojkotirala OZN. Uradna sovjetska propaganda in kominformovski malikovalci sovjetske politike so pozdravili to, milo rečeno, nič kaj prijateljsko gesto nasproti OZN in nasproti načelom mednarodnega sodelovanja, na katerih sloni ta organizacija, gesto, ki prav zaradi tega ni in tudi ni mogla biti v interesu miru in varnosti v svetu, kot „nov“ dokaz sovjetske miroljubne politike „usmerjene na utrditev miru in mednarodnega sodelovanja v svetu“.

Dobrih šest mesecev po sklepu o bojkotu je sovjetska vlada nenadoma sprejela nov sklep, s katerim je naročila svojemu predstavniku, naj se vrne v Varnostni svet in zavzame v njem svoje izpraznjeno mesto. In takrat smo imeli znova priložnost poslušati isto pesem: vrnitev SZ v Varnostni svet je še en dokaz „miroljubne politike SZ“ itd.

Koristi miru s svetu so torej v prvem primeru narekovele SZ, naj bojkotira organe OZN, v drugem primeru pa, naj se vrne vanje. Najprej so poudarjali da je stališče SZ „globoko načelo“, ker sovjetski predstavnik ne more sedeti za isto mizo s predstavnikom kuomintangove klike, zdaj pa pravijo, da je morala SZ to svojo „globoko načelnost“ žrtvovati koristim ohranitve miru in varnosti v svetu.

Kaj se prav-zaprav skriva za temi bučnimi frazami o miru in mednarodnem sodelovanju? Ni dvoma, da je v interesu miru v svetu, da ostane OZN univerzalna organizacija, kajti samo pod tem pogojem lahko resnično odigra vlogo, ki ji je namenjena — da je instrument za ohranitev miru in varnosti v svetu. Zato pa je potrebno, da se vsi njeni člani zavzamejo za uresničenje njenih visokih ciljev in da ne le v besedah, marveč tudi z dejanji pokažejo, da spoštujejo načela, na katerih sloni ta organizacija, in da resnično delajo za uresničenje ciljev, zaradi katerih je bila ustanovljena. Zato je tudi potrebno analizirati nagibe in ukrepe njenih članov, ker bomo tedaj lahko ocenili, ali se njihove besede ujema z njihovimi dejanji in resničnimi cilji njihove politike.

Ali moremo misliti, da je dejanski vzrok, da je SZ bojkotirala OZN ta, da zapadne države odrekajo kitajskemu narodu pravico do zastopstva v OZN? Če bi bile besede v skladu z dejanji in dejanskimi cilji politike SZ, tedaj bi bilo res tako. Toda nagibi tega sovjetskega koraka so bili očitno povsem drugačni, pri čemer je SZ najmanj upoštevala koristi nove Kitajske in kitajskega naroda.

Ko je začela SZ bojkotirati Varnostni svet in druge organe OZN, so nedvomno bile in ostale pravilne in ločne pripombe, da ta njen korak ne bo privedel predstavnikov nove Kitajske v OZN, marveč nasprotno, da bo ta sprejem odgodil, da je pravzaprav cilj tega koraka SZ, nor-

maliziranje odnosov nove Kitajske z zapadnim svetom in utrditev njene narodnostnega položaja olezkočiti, da hoče SZ s tem izolirati novo Kitajsko, da bi ji mogla laže diktirati svojo voljo in vsiliti svojo hegemonijo. Prav tako pa tudi drži, da s temi ugotovitvami ni izčrpan odgovor na vprašanje, zakaj je sovjetska vlada bojkotirala Varnostni svet in druge organe OZN.

Pravilno lahko odgovorimo na to vprašanje samo, če presojamo sovjetsko politiko v njeni celoti in v luči njenih odklonov s tira načelne politike, ki naj bi jo uveljavljala socialistična država, na tir hegemonizma, agresivnosti ter podrejanja drugih držav in narodov. Opušitev načelne zunanje politike, ki jo narekujejo koristi ohranitve miru v svetu in načelo mednarodnega sodelovanja, je nujno privedla in morala privedi sovjetske krmarje v položaj, da se ravna po določanju svojih stališč in potez v zunanji politiki ne po nekakšnih načelnih razlogih, marveč po neposrednih in trenutnih koristih SZ kot velesile. Zato je postala „načelnost“ v ustih sovjetskih predstavnikov obrabljena fraza, ki se čedalje bolj razgalja kot laž in sleparija. Zato so v sovjetski zunanji politiki nelogičnost, nedoslednost in sleparstvo tako značilni za politiko vseh tistih držav, ki sku-

žajo pod krinko boja za mir uresničiti svoje nemiroljubne cilje na račun drugih narodov in držav. Samo če presojamo sovjetsko zunanjo politiko s tega vidika, lahko razumemo in pojasnimo tudi tako nasprotujoče si ukrepe, kakor je „načelnost“ bojkotiranje OZN zaradi navzočnosti kuomintangovega delegata na eni strani, na drugi pa vrnitev predstavnika SZ v Varnostni svet, čeprav še vedno sedi v njem predstavnik kuomintangove klike.

Iz teh dejstev moramo pač sklepati, da je tudi samo stališče SZ nasproti OZN kot takšni nedosledno in breznačelno. Drugače tudi biti ne more, saj sovjetske politike v praksi ne narekujejo koristi miru v svetu in načelo mednarodnega sodelovanja. Omenjeni koraki SZ lahko dejansko privedejo samo do izpodbijanja avtoritete in ugleda OZN in njihova posledica je bila nadaljnja zaostritev nasprotij v svetu ter poslabšanja mednarodnega položaja. Napredni ljudje v svetu vidijo v OZN instrument za ohranitev miru, ki je zdaj žal zaradi agresivne in nemiroljubne politike velesil resno ogrožen. Napredni ljudje odločno obsojajo vse spletke, katerih cilj je spremeniti OZN iz instrumenta miru v orodje hegemonistične politike te ali one velesile.

## Tudi tržaški Slovenci bodo vedno solidarni z nami

Kakor smo poročali že v naši zadnji številki, smo prejeli ob obletnici krivičnega plebiscita, ki so jo šovinistični avstrijski krogi ponovno izrabili za gonjo proti nam koroškim Slovincem, številna pozdravna pisma iz vseh krajev, kjer živijo Slovenci. V vseh teh pismih bratje v in izven meja Ljudske republike Slovenije odločno obsojajo šovinistično proslavljanje 10. oktobra in ponovno razpihovanje narodne nestrpnosti, hkrati pa zatrjujejo svojo povezanost s slovenskim ljudstvom na Koroškem. Podobno pismo smo prejeli tudi od Glavnega odbora Osvobodilne fronte slovenskega naroda za tržaško ozemlje, v katerem nam pišejo bratje tržaški Slovenci:

Ob izzivalni kampanji avstrijskih šovinističnih krogov, ki izrabljajo tridesetletnico krivičnega koroškega plebiscita za proslavo te velike zgodovinske krivice, ki je bila storjena slovenskemu narodu, pošiljamo tržaški Slovenci, združeni v

Osvobodilni fronti, vam koroškimi Slovincem borbene pozdrave.

Slovence Primorja nas je po prvi svetovni vojni doletela enaka usoda kot vas. Imperialistični pohlepi in slovenskemu narodu sovražni krogi so preprečili našo stoletno težnjo, združitve z ostalimi Slovenci.

Mi, tržaški Slovenci delimo tudi danes usodo z vami. Kljub velikim žrtvam, ki smo jih dali v narodno osvobodilni vojni, smo po zaslugi imperialističnih sil in mešetarske politike Sovjetske zveze še danes ločeni od večine slovenskega naroda. Tudi mi se moramo, kot vi, boriti proti raznarodovalnim in protiljudskim šovinističnim silam, ki nas hočejo kot narod iztrebiti.

Slovenski narod se svojim pravicam ni in ne bo odrekel. Ob podpori svobodnih bratov v domovini in v zavesti, da se z nami borijo tudi demokratski Italijani, bomo tržaški Slovenci v tej borbi trdno vztrajali in bomo solidarni z vami.

## Znižanje cen klavne živine je za kmečko ljudstvo neznosno

V vrsti razglasov, kjer so v zvezi s četrtim sporazumom o mezdah in cenah bile naznanjene nove določbe in uredbe, je ministrstvo za notranje zadeve 29. sept. t. l. razglasilo, da bodo po prvem oktobru t. l. spet uvedli vezane cene za klavno živino in meso, ki so bile v veljavi pred 10. februarjem 1950. Na podlagi te uredbe so na Koroškem že v veljavi uradne cene mesa, ki so nižje od dosedanjih. Uradnemu znižanju cen mesa bo v kratkem razumljivo sledilo tudi uradno znižanje cen klavne živine, prašičev in telet. Zaenkrat so še v veljavi dosedanje cene.

Znižanje cen klavne živine na stanje pred 10. februarjem t. l. bi privedlo do tega, da bi cene za klavno govejo živino, prašiče in teleta padle za 30 do 50 odst. Z ozirom na novo vsestransko podražitev bi s takim ukrepom napravili predvsem malim in srednjim ter gorskim kmetom doslej brezprimerno krivico. Pri zadnji podražitvi in zvišanju

zaslužkov večine kmečkega ljudstva sploh niso upoštevali, kljub temu, da že prej cene kmetijskih pridelkov niso odgovarjale cenam kmečkih potrebščin od obrti in industrije. Zvišanje cen krušnemu žitu našemu kmečkemu ljudstvu ne koristi, ker velik del ne pridelava krušnega žita niti za domače potrebe. Podražitev elektrike in na kmetiji stalno potrebnih obrtnih strokovnih delavcev, že pričenjajoče se podraževanje dodatnih krmil in napovedano zvišanje cen umetnih gnojil nalaga k dosedanjemu bremenu povečanih davkov in tihega podraževanja drugih potrebščin le novo težko breme.

Pokrajinski odbor Slov. kmečke zveze je zato poslal deželni kmetijski zbornici resolucijo, v kateri ugotavlja, da je vsako znižanje cen klavne živine za kmečko ljudstvo neznosno. PO SKZ poziva zastopnike Kmetijske zbornice, naj se pri naslednjih pogajanjih zavzamejo odločno za to, da ostanejo cene klavne

## Trumann o svoji konferenci z generalom McArthurjem

Prezident ZDA Truman je po vrnitvi z otoka Wake, kjer se je razgovarjal z generalom McArthurjem, imel govor, kjer je izjavil, da se vrača z večajočim se zaupanjem v sposobnosti, ohraniti svetovni mir za daljšo dobo. Glede akcij OZN v Koreji je Truman poudaril, da so največjega pomena za vse narode sveta. Hkrati pa je svabil, da uspešni potek korejske vojne ne sme biti povod, veseliti se napačne varnosti. Potrebno je, da kljub temu povečamo ameriške oborožene sile in povišamo vojaško proizvodnjo, je dejal med drugim.

## Podaljšanje vojaškega roka v Belgiji

Belgijska vlada je na svoji zadnji seji odobrila zakonske načrte, ki jih je predložil minister za državno obrambo. Med drugim so odobrili predlog, ki podaljšuje obvezno vojaško službo na dve leti, in to z dodatkom, da minister za obrambo lahko pošlje poklicane letnike domov med 12. in 24. mesecem vojaškega roka, če bo to dovolil mednarodni položaj. Tako bodo na primer poslali domov letnik, ki je bil poklican letošnje leto, po 18. mesecu obvezne službe.

Drugi odobren zakonski načrt dovoljuje vladi, da raztegne nekatere ukrepe, izvedljive v vojnem času ali med splošno mobilizacijo, tudi na člane belgijskih sil, ki bodo šle na Korejo. V tej zvezi pa je treba omeniti, da Belgija ne bo mogla poslati na Korejo popolnega bataljona, kot je bilo to spočetka predvideno, ker se je 400 prostovoljcev premislilo, ko bi morali podpisati prijavo. Na razpolago imajo še kakih 700 mož, s katerimi pa lahko sestavijo dve ali tri čete.

## Koroškega kmetijstva pri zadnji dodelitvi posojil niso upoštevali

Kakor poroča ANZ, je posebna komisija pri Zveznem ministrstvu za kmetijstvo in gozdarstvo 4. t. m. odobrila posameznim deželam iz sredstev Marshallovega plana posojilo v višini okoli 30 milijonov šilingov ter prispevke v višini okoli 20 milijonov šilingov. Vsota posojila je namenjena za arondacije zemljišč, nakup kmetijskih strojev, izvedbo zboljšav hlevov in za napravo gnojilšč, gnojilnih jam ter silosov; nadalje gradnjo tovornih poti, napeljavo elektrike ter opremo zadrug s skladišči. Končno je to posojilo namenjeno še za gradnjo stanovanj za kmetijske delavce, nakup plemske živine v krajih, ki so v vojni utrpeli veliko škodo in druge potrebe.

Komisija je dodelila posameznim deželam naslednje vsote posojil:

Niž. Avstrijska	12.696.000 šil.
Dunaj	2.257.000 šil.
Zg. Avstrijska	5.242.000 šil.
Gradišćanska	300.000 šil.
Štajerska	5.866.000 šil.
Tirolska	2.254.000 šil.
Predarlška	185.000 šil.

Kakor je razvidno iz poročila, Koroška ob tej priložnosti ni bila deležna nobenega posojila.

živine takšne, kot so bile v zadnjih tednih.

„Če je že vsled znižanja mesnih cen potrebna nova ureditev cen klavne živine“ zahteva PO SKZ, „potem se ta ne sme naprtiti na pleča kmečkemu ljudstvu, temveč se morajo bremena enako razdeliti na trgovce z živino in mesarje na eni strani in za „Živinski prometni fond“ (ki je bil ustanovljen z zakonom o živinskem prometu 1. sept. t. l.) na drugi strani. Sedanje tržne cene klavne živine je treba s primernimi uredbami kmečkemu ljudstvu zajamčiti tudi za naprej“.

# MORJE

Plemetelj Viktor:

Bilo je pred prvo svetovno vojno, ko so se domači odpravljali na izlet v Trst. Oče je bil železničar in je oskrbel prosto vožnjo zase, za mamo, za dve starejši sestri in za dva brata. Jaz sem tedaj štel komaj osem pomladi in me zato niso hoteli s seboj. Vse prošnje so bile zaman. Še tak jok in moledovanje ni prav nič zaleglo. Ostal sem doma, z menoj pa še dve leti starejši bratec Francek. Če bi takrat odhajali na Dunaj, v Prago ali kamor koli drugam, bi ne bil silil z njimi, toda odhajali so v Trst na morje. O morju sem čul že toliko pripovedovati in kadar sem čul besedo morje, me je tako prevzelo, da sem vzdrl in napeto prisluhnil.

Morje sem si predstavljal tako da-leč in tako nedosegljivo, kakor nebo in zvezde na njem. Zato si nisem mogel misliti večje nesreče kot to, da so domači odšli brez mene v tisti čudežni Trst, kjer je tudi morje. Vse dni, dokler se niso vrnili, sva z bratom vse misli in pogovore posvetila samo morju in velikemu mestu ob njem.

Da je morje ogromna, nepregledna voda, tako zelo nepregledna, da ji niti brega ne vidiš, ko je najbolj jasen in sončen dan, je pripovedoval Francek. Kaj takega moja drobna glavica ni mogla doumeti. Ko pa je dodal, da je morje povrhu vsega še tako zelo slano, da ga niti piti ne moreš in da mornarji sredi neizmerne morja umirajo od žeje, se je veljava morja v mojih očeh samo še dvignila, postalo mi je še skrivnostnejše. Potem to, da morje diha — se mogočno dviga in upada, kar imenujemo plimo in oseko. Da so na morju tako strašni viharji, da povzročajo neverjetno velike valove, višje od hiše, v kateri smo stanovali, da, celo višje od hruške na vrtu, ki je za polovico svoje višine štrlela nad hišni krov — je pripovedoval Francek.

Videč mojo osuplost, začudenje in navdušenje, je Francek še z večjo vnemo dodajal po kapljicah netiva mojemu zaprepaščenju: „Veš, po morju plavajo tudi velikanske ladje — parniki, ki prevažajo ljudi, živali in celo velike tovore v daljne dežele onstran morja. In prav v Trst, kamor so šli naši, prihajajo in odhajajo dan za dnem take ladje.“

„Ali so ladje zelo velike?“ sem hitel spraševati učenega bratca.

„Da, ogromne so,“ je malomarno odvrnil.

„Tako velike, kot je naša hiša, pa prav gotovo niso,“ sem dejal.

„Oh,“ se je pomilovalno nasmehnil Francek: „Take spadajo že med prav majhne. Največje so pa komaj malo manjše kakor Šmarna gora. Taka ti požre ljudi za vso šiško in še bi bilo prostora tudi za kakšnega iz mesta.“

„Lažeš,“ sem zakričal ves užaljen, da me tako vleče za nos. „To je nemogoče.“

Francek pa se ni menil za moje proteste in je mirno nadaljeval: „V takih ladjah so dvorane, kjer igra godba in potniki lahko celo plešejo. Pa kuhinje, sobane, igrišča in tudi kopališče je na takih ladjah. Dimniki na ladjah so taki, da bi si lahko uredil prijetno stanovanje, če bi se tako grdo ne kadilo.“

To je bilo preveč za mojo razgredito domišljijo. Od zelene zavisti in neutegšenega hrepenenja po teh neverjetnih čudežih so me oblike grenke solje. Francek pa se je vidno naslajal nad mojo zaprepaščenostjo in še bolj razvnel mojo domišljijo: „To, kar sem ti do sedaj pripovedoval, še nič ni. Kaj, če bi ti povedal o živalih, ki živijo v morju? Kit je na primer dolg za tri naše hiše; težak pa, da se še povedati ne da. Ali pa morski volk. To ti je šele zve-

rina. Človeka pogoltne na vodi kot kavka črva na njivi. Plava pa tako urno, da mu z očmi ne moreš slediti. Sploh si ne moreš misliti bolj strašne živali, kot je ta morska pošast.“

Ko me je obložil z vso to pezo morskih čudes, me je pustil samega in odšel brez besede. V mojih možganih pa je vrelo in se prepletalo v divjem neredu vse, kar mi je malo prej pripovedoval Francek.

Po treh dneh so se naši vrnili s polnimi cekarji pomaranč, fig, limon, rožičev in rib. Vse te dobrote so kajpak ugled morja podesetorile. Z odprtimi ustmi sem sedel na prušici in strmel v najstarejšega brata, ki je z nepopisnim navduše-

njem razlagal zbranim sosedom svoje tržaške vtise. „Ves ta čudežni svet ob morju je naš, slovenski, od Soče do hrvaške Istre,“ je navdušeno razlagal brat. „In slovensko je morje, ki mu ni meja. Tja do morja so prodrli naši predniki ob selitvi iz daljnih ruskih step. Ko so ga ugledali prvič z visokih kraških planot so popadali na kolena pred to silno veličino prirode. Odtlej so se Slovenci oklenili svojega morja in ga vzljubili z vsem dobrim slovenskim srcem. Zasloveli so za najboljše mornarje na sinjem Jadranu. Vsa ta dolga stoletja do današnjih dni se je naš narod obdržal na severni strani Jadrana in ni je bilo sile, ki bi ga pregnala od tod.“

Slavijan Iztok:

MI

Gozdi šumijo in drevje ječi  
v burnem viharju sredi noči.  
Sence neslišno v razdaljah stoje  
mirno v zaklonih . . . Mar so mrtve?

Pesem viharjev doni, čas teče . . .  
In v sredi noči, dve uri preteče . . .  
Sence stoječe le tiho spregovore.  
Zamene že na mestih stoje.

Zarja rdeča z vzhoda priplava.  
Gozd oživi, srenja, dobrava.  
Sovražnik hiti . . . Partizanski bojni stroj  
s pesmijo hiti na zmagoviti boj . . .

Pesem . . . Juriš - naskok. Pest govori . . . Jekleno udarja pest . . .  
Boj za nov svet in domovino.  
V boj, da nov dom si zgradimo!

Franjo Čiček:

## Prlek v Pukšah

Prlekija je svet, ki mu ga ni para in če bi mu bil, bi imel pač dve Prlekiji. Naš Prlek je iz one druge Prlekije, da ne bo zamere. Je gnal oni dan Prlek iz druge Prlekije prašiča na semenj in pot ga je srečno pripeljala pred Pukše. Prašič je bil slok in vitek kakor mesna gospodična in je komaj stopal. Rep je vlekel za sabo kakor zrakoplov vrvi in za vse nič na svetu ga ni mogel zviti v svitek, kakor je to navada pri korajžnih prašičih. Da rep ne bo dolgočasen kakor glista, mu ga je dobri Prlek zvil v presto, kar je bilo rilcu po godu. Saj protestiral ni.

Pa se zgodi, kakor je na svetu vse mogoče, da zagleda prašič tolsko svinjo, ki je rila in šarila po zeleniku, in hop jo ureže s ceste v zelje. Vse klicanje in pridrujanje Prlekovo ni nič pomagalo. Figo se je zmenil nemarni ščetinar za njegove prošnje in grožnje.

„Pameten si, dečko,“ si premisli Prlek, „da si šel po tovariščico. Samemu prašiču ni dobro biti na svetu.“

Stopil je za prašičem še Prlek v zelenik. Hudimana se mu je dopadla svinja, ki mu jo je sam Bog poslal na pot. K sreči je imel vse žepe polne koruze, ki jo je pričel zapeljivo trositi svinji pred gobec. Svinji se je to prilizovanje dopadlo in

brez pomislekov je pričela racati za dobrotnikom.

Nesrečnega Prleka je pohlep po svinji sunil v greh. Ko je namreč opazil, kako krotko koraca svinja za njim in za njo prašič, ga je navdahnila peklenska misel, da je spotoma odpiral svinjake ter vljudno vabil svinjske rilce za sabo. Pukšani so sejali repo in domačije so jim čuvali samo otroci. Več kakor priliznjena beseda je zmogla Prlekova koruza in ščetinarji so šli za njim kakor muhe za medom.

Pred županovo hišo se je Prlek ustavil in za njim dično svinjsko pleme.

„Od ogrske gmajne sem prignal svinje,“ je zavpil Prlek. „Dva repa dam za sto dinarjev, enega pa za šestdeset.“

Je stopil župan na plano ter zagledal množico ščetinarjev.

„To bo kupčija,“ si misli in gleda tolste pujske, ki so rili in šarili okrog njega ter iskali v blatu koruze.

„Samo da si svinjarski Prlek kje ne premisli in poskoči s cenami.“ Brunda župan v svoje brke in nastavi obe roki pred mogočna svoja usta ter zavpije:

„Hali, halo! Matija, Mataja! Pridi sem!“

(Dalje na 4. strani)

Za prihodnje leto je oče obljubil, da pojde v Trst in vzame samo naju s Francekom s seboj. Nihče si ne more misliti, kako težko sem čakal, da bi se leto zasukalo in bi končno prišel ta presrečni dan. Leto se je le zasukalo a namesto izleta k morju je prineslo prvo svetovno vojno. Trst in morje sta bila nedostopna, le moje misli so pogosto uhajale preko vseh ovir, straž in strelskih jarkov, tja do sinje obale našega morja in se dolgo mudile ob njem.

Po vojni je vse slovensko Primorje s Trstom in morjem pripadlo Italiji. Vesti, ki so prihajale od tam so nam krčile srce in pesti. Primorsko ljudstvo je bilo v nevarnosti, da ga s silo zatro.

Prišla je druga svetovna vojna, hujša in še strašnejša od prve. Toda vsi pošteni ljudje smo jo smatrali za odrešilno za našo Koroško, za našo Primorsko — za naše morje. Zato nismo štedili življenj, saj za osvoboditev teh dežel se je bilo vredno boriti in tudi umreti.

Dolgo sem že partizanal po primorskih hribih, toda nikdar mi ni bilo dano ugledati morja, dasi nisem bil daleč od njega. Za veliko noč 1945. leta pa sem padel Nemcem v roke. Odvlekli so me pred svojo postojanko in po desetih minutah zasliševanja naklonili milostni strel v tilnik. Ves čas zasliševanja sem moral stati z dvignjenimi rokami obrnjen v zid. Po obsodbi je nekdo s samokresom v roki stopil tik za moj hrbet in zakričal: „Umkehr!“ Obrnil sem se, dvignil glavo, da še poslednjič objamem s pogledom cvetočo pomlad, dehtečo pomlad naše primorske zemlje. Tedaj se mi je nudila nepozabna slika: v daljavi se je v svežem, zlatem pomladnem jutru lesketalo naše slovensko morje, morje, po katerem sem toliko let hrepenel . . .

Kar pa se je potem zgodilo, se je odigralo v takem divjem tempu, da še danes tega prav ne morem doumeti. Vem, da se je ob pogledu na dvigajočo se roko s samokresom zamajal ves svet in da mi je divje zavržalo v glavi. Vem, da je v naslednji sekundi rezek pok pretresel vse ozračje, nato še eden, jaz pa sem takrat že divje tekel, tekel, bežal na življenje in smrt. Vem, da se je v naslednjem trenutku vlila za mano ploha svinca, da je črna prst brizgala okoli mene, mi napolnila oči in se mi vsipala za vrat. Tudi to vem, da se je po brezuspešnem streljanju zelena drhal zapodila za menoj, da je dirka trajala precej dolgo, nakar sem za porušeno hišo izginil izpred oči zasledovalcem in neopažen skočil v vodnjak, ki me je vzel v zavetje in rešil gotove smrti. Vsega tega se prav dobro spominjam, ne morem si pa razložiti, kako sem mogel zbežati živ in zdrav iz rok zelencev.

Naj bo kakor koli že. Svobodni smo. Že pet let uživam tako težko priborjeno svobodo. Toda Koroška in Primorska še vedno nista svobodni. Ali naj še vedno zmanjam čakam, da se popeljem v Trst k morju, kar mi je oče obljubil že pred 32 leti. Zdaj pa očeta ni več in tudi ne dveh bratov in sestre. Slovensko morje pa je ostalo, ostal je Trst in naše primorsko ljudstvo, ki se še danes bori za svoje pravice, s trdo vero v srcu, da bo tudi njim zasijala svoboda in jih za vedno združila z brati ob Savi in Dravi in Kolpi.

No, in takrat, dragi tovariš, povežem culo, vzamem popotno palico in se peš napotim tja v Trst, k našemu morju, zakaj hotel bi obiti sleherni košček zemlje, ki je toliko časa čakala na svobodo, ki je toliko pretrpela, in ki je zahtevala toliko tisoč življenj. Hotel bi priti peš tja v Trst, k naši devinski obali med ljudstvo, ki se mora še danes boriti. In ko ugledam iznad kraške planote naše domače morje, bom srečen, kot še nikoli v življenju. Ne samo zato, ker bo izpolnjena moja največja želja, temveč tudi zato, ker bom vedel, da je vse to morje naše, svobodno, in da nam ga ne bo nihče več iztrgal iz rok.

# FRANCKINA JOPA

V kuhinji je bilo še vse tiho, samo polena na ognjišču so pela tiho pesem, ki jo je burja okrog hiše glasno spremljala.

„Francka, vstati bo treba, v šolo moraš!“

Drobna, svetlolasa deklica v postelji se je zbudila, si malce pomencala oči ter odgovorila: „Tako, mama!“

Nato je naglo skočila s postelje ter se oblekla.

„Danes je spet pritisnil mraz,“ je modrovala mama. „Ne vem, s čim bi te ognjila, da bi te burja ne preprihala. Huda burja je in močno sneži.“

Francka je pogledala skozi okno, pa ni nič videla. Snežni metež je zakril vso pokrajino. Veter je tutil ter zavijal okrog lesene kočice, da se je vse treslo.

Francki pa se je zazdelo, da je zunaj neznansko veselo in razposajeno. Kar smejala bi se bila, kar ukala bi bila! Dolga in naporna bo pot v vas, to je vedela. Saj je iz Lešja do šole dobro uro hoda! A kaj vse to de! Da je le sneg!

„Veš kaj,“ ji je rekla mama, „oblekla boš jopo od pokojne Tončke. Predolga ti bo in preširoka, to je res, bo pa zato tem bolj topla!“

Francka ni bila izbirična; saj je dobro vedela, kako težko je morala mama vsako paro zaslužiti v bližnji tovarni. Oče ji je umrl pred petimi leti, starejša sestra pa pred dvema letoma. Imela je še starejšega bratca, ki se je šolal v mestu, in mlajšo sestrico, ki še ni hodila v šolo.

Nič ni rekla, marveč je voljno zlezla v sestrično jopo.

Joj, kako smešna, kako čudno široka je bila! Jopa ji je segla skoraj do pete, roke so se ji v dolgih rokavih kar skrile in zgubile. Mama ji je močno zadržila pas, da je bila za spoznanje čednejša.

Še mama se je morala nasmehnuti, ko jo je videla takšno. Nehote se je morala spomniti časov, ko je Francka imela komaj tri leta ter si je bila tako rada nataknila na glavo očev tov klobuk...

Ah, malce čudna sem, res! je premišljevala Francka, ko je drobila pot pred seboj, a glavno je, da mi je tako prijetno toplo; doslej me je vedno tako zelo zeblo! Le sem ter tja se ji je jopa zapletla med noge... Burja in snežna metelica sta ji bili v velikansko veselje, nerodna in ohlapna jopa ji tega veselja ni mogla zagreniti. Nad vasjo se je ustavila ter glasno zaukala.

Glej, glej, kaj pa je to? Srnjaka je preplašila! Kakor strela je poskočil ter zbežal čez cesto. Revez, kako ga mora zebsti! Najrajši bi ga bila zavila v Tončkino toplo jopo... Kako bi bil smešen... Glasno se je zasmejala.

Prišla je v vas.

Otroci, ki so se pred cerkvijo kepali, so jo začudeno pogledali.

„O, saj to je Francka iz Lešja!“ so se zasmjali.

„Saj res, Francka, jaz sem mislil, da je Vodiška Urška!“ se je zarežal neki paglavec.

Vodiška Urška je bila daleč naokrog znana slaboumna beračica, ki je čudno našemljena hodila po vsej fari ter zbirala stare cunje in drugo obrabljeno šaro.

Francka je zardela ter jo naglo ucvrla proti šoli. Pred šolo so stale gruče dečkov in deklic, ki so se prav tako kepali.

„Francka, Francka,“ so vpili, „Saj ni pust!“

„Francka, kakšna pa si?“

Glasno so se ji posmehovali; preden se je utegnila skriti v šolsko vežo, so jo že vso okepali.

Stopila je v razred, kjer ni bilo še nikogar. Slekla je jopo, jo skoraj sovražno pogledala ter jo obesila na obežalnik. Sedla je v klopi. Nekaj težkega, neznansko bolnega ji je stisnilo srce. V grlu je začutila jok.

Težak kakor svinčena kepa. Pa ga je požrla... Zalostno je gledala v črni kateder in pusto steno pred seboj.

„Vodiška Urška!“ je tiho zašepetala. „Zakaj so takšni?“ se je vsa žalostna vprašala.

Kmalu so drug za drugim — bučno in razposajeno — prihrumeli v razred vsi poredneži, med vsemi pa največji navihanelec Nande.

Brž je ogrnil Franckino jopo, skril je roke globoko v rokave ter mahedral s polpraznimi rokavi...

Ves razred se je bučno zasmel.

Nande pa je zapel:

„Francka iz Lešja, kaj je tam vedno pust doma?“

Vsa otročad je veselo za njim ponavljala razposajeno zbadljivo. Francka pa je žalostno zrla v vesele obraze sošolcev in sošolk. Tedaj se je nekaj v njej pretrgalo na dvoje. Bruhnila je v jok. Razred je onemel, nič se ni upal dihati. Nande je ves osramožen slekel Franckino jopo ter jo obesil na obežalnik.

Snežni metež ni ponehal. Drugi dan je mraz pritisnil še ostreje, burja pa se ni ne za las unesla. Francka je bila tiha. Vse veselje, ves smeh se je potopil v globino modrih oči. Resno, skoraj starčevsko je zrla čez pokrajino, ki se je sem ter tja izvila iz objema snežne metelice.

„Kaj ti je, Francka?“ jo je mama spraševala. „Ali si bolna?“

„Nič mi ni, mama, prav nič!“

Mama ji je zopet oblekla toplo jopo.

Ali naj gre v šolo? se je spraševala po potu. Ali se ne bi rajši potepala? Zarila bi se v seno pod kozolcem nad vasjo! Mogoče pa bi šla v cerkev ter tam počakala, da bi zvonilo poldne?

Zopet jo bodo zasmehovali, spet bo Vodiška Urška. Pred kozolcem nad vasjo se je ustavila.

Slekla bo jopo, jo skrila v seno, nazaj grede pa zopet oblekla. Nihče več se ji ne bo posmehoval.

Tako je rekla, tako je storila.

Jajo, joj, kako neznansko, kako strupeno mrzlo je bilo! Tesneje se je zavila v črno volneno, že močno preperelo ruto. Nič ni pomagalo. Burja se je neusmiljeno silila skozi tenko obleko... Tekla je, da bi čimprej dospela v šolo. A poti ni hotelo biti ne konca, ne kraja.

Vsa upehana se je naposled sedla v svojo klopi.

Sošolke in sošolci so bili tihi. Nihče se je ni upal ogovoriti. Vedno so jo vsi radi imeli. Nandetu, ki se je zavedal, da jo je prav on najbolj užalostil, je bilo najbolj hudo. Saj ni mislil nič hudega... Le pošalil se je bil... Kako jo je moralo danes zebsti! je pomislil.

Franckina ličeca so kar gorela.

Po šoli je prav tako dirjala proti kozolcu, kakor zjutraj v šolo. Skoraj brez sape se je ustavila v kozolcu.

A kje je jopa? Kar mraz jo je stresel. Mrzlično je brskala po senu. Roke so se ji tresle, noge so se ji šibile.

Nekdo jo je moral vzeti. Vsa obupana je zrla v goro sena. Burja je žvižgala, mraz ji je silil v kosti. Onemogla se je zgrudila v seno. O, hvala Bogu, našla jo je, našla... Nihče je ni vzel... Kako, da je prej ni mogla najti? Kdo ve, kako to...

Kako težka in naporna je bila pot v Lešje! Kar ni mogla naprej. Kolena so ji klečala, noge so se ji šibile, v glavi se ji je vse vrtelo.

Snežinke so se ji zabadale v vro-

čična lica in oči. Sem ter tja je za nekoliko trenutkov postala, lovila sapo ter se zopet pognala navkreber. Vsa prepotena in do konca izčrpana je naposled eno uro pozneje nego po navadi prispela domov ter se kar oblečena zgrudila na posteljo. Ko je prišla proti večeru domov mama, je Francka še vedno ležala oblečena na postelji. Tresla jo je huda mrzlica. Vso noč se ji je bledlo. Venomer je govorila o Vodiški Urški, o pustni šemi in ohlapni jopi.

Zjutraj je morala ostati v postelji. Vsak dan ji je bilo slabše. Prišel je zdravnik ter ugotovil pljučnico. Mati je vse noči prebedela ob njeni postelji, vse noči je pretrepetala za življenje svoje deklice, ki je bila vedno dobra in ljubka.

Francka je sem ter tja odprla očke ter jo s svojim nebežkomodrim pogledom pobožala, da jo je zbolelo prav do srca.

„Ali bom ozdravela, mamica? Ali ne bom umrla?“

„Ne boš umrla, Francka, ne smeš umreti!“

„Tako rada bi še živela, mamica! Zunaj je že kmalu pomlad in kmalu bo velikanoč. Če bo hladno, mi boš kupila novo jopo, kajne mama?“

„Seveda, Francka, lepo novo jopo ti bom kupila.“

Francka je zaprla očke ter zasunjala prelep sen o novi jopi. Takšna bo, kakršno ima njena sošolka Emica. Lepa bo, kožnata, bleščala se bo kakor svila, mehka gladka in topla bo kakor kožušček od mucke ali zajčka... Nande ne bo nikdar več pel tiste grde pesmi... Začudil se bo, ko jo bo videl v tako lepi jopi. Vsi se bodo začudili... Francka se je nasmehnila...

Samo še enkrat je odprla svoje oči, samo še enkrat je zašepetala: „Kajne, mamica, tako mehko jopo, kakor je kožušček od naše muce, kajne...?“

Samo še enkrat se je nasmehnila. — Potem pa nikdar več.

Angelo Cerkovnik

## Prlek v Pukšah

Matija, županov hlapec in po potrebi občinski redar, je dremal za skednjem in vlekel dreto. Županov klic ga je vrgel pokonci in ročno je stal pred njim ter migal z ušesi.

Miganje z ušesi se je županu zelo dopadlo. Potrepljal ga je po rami in rekel:

„Halo, dobri Matiček! Stopi na polje in razglasi mojim vrlim občanom naj puste svojo plesnivo repo v božjem imenu in naj takoj pridejo pred svojega župana, češ, za imenitno kupčijo gre“ in tiho je pristavil:

„Presneto bomo nabrisali Prleka in mu pobrali vse rilce za smešno ceno.“

Je Matija storil tako, kakor mu je velel župan in čez pol ure je stal vesoljni pukšanski rod pred svojim pametnim modrim županom ter se divil svinjam, ki so se zdele nekaterim tako silno znane.

„Ravno takega pujska imam doma, kakor je tale“, je vpila Urbajsova Neža ter občudovala ščetinarja, ki si je brisal rilec v njeno krilo.

„Še tega kupim, dragi Prlek, pa bom imela dva. Hu, kako mu je podoben. Saj ne bom vedela, kateri je prvi in kateri drugi.“

Pa je šla kupčija, da še nikoli tako. Vsak si je izbral in kupil svinjo, ki je bila njegovi tako silno podobna. Ostal je le še Prlekov sloki prašič, ki ga nihče ni maral in tudi ni imel nikake sličnosti. Saj rekli so tako Pukšani. V resnici pa jim je zmanjkalo okroglega v žepu.

Se je čudom čudil ščetinar, kako da je izgubil naenkraj tako imenitno tovarišijo. Še ena ščetinarčka iz

zelnika je šla. Kupil jo je sam župan. Kajti je bila silno podobna njegovim, ki jo je skrivaj izpuščal v tuje zelnike.

Je zamahnil Prlek s klobukom, se obrnil in kakor orožnik gnal prašiča pred seboj — nazaj v drugo Prlekijo.

So pukšanske žene debelo zijale in se čohale po kuštravih glavah, ko so prignale nove goste v svinjake, da bo par, pa je od vsakega para manjkala prva polovica. So stopile pri koritu skupaj in enodušno sklenile:

„Hvala Bogu, ki nam je poslal dobrega Prleka v našo vas in da je bil dobri Prlek še tako neumen ter nam je prodal vse rilce do zadnjega in še tako poceni. Če tebe ne bi bilo, vrli Prlek, bi bile zdaj brez repa pri hiši, kajti prve svinje so bile uročene. To je jasno ko beli dan, ker so izginile po vsej vasi vse prasice kakor kafra. Katera vražja coprnica nam je skuhala to kašo, bomo že izvedele in takrat na grmado z njo, da se bodo njene grešne kosti cvrle in pekle kakor kašnata klobasa v ponvi.“

Prlek je bil židane volje, kaj ne bi bil, pa je pričel prepevati in zabavati svojega kocinastega sodruga:

„Pa sen čuja tiča peti, pa je bija kušar.“

Pa sen ga po glavi bukna, pa je kušar v luknjo smukna...

Pa je kušar ven poluknja, pa sen ga spet po glavi bukna...

Merjasec je zadovoljno mežikal in pomagal z basom. Toda hop! kakor vrana piščica „ga je po glavi bukna“ in je zgrabil policaj Prleka za

rame in za vrat. Prlek se je ustrašil, da mu je srce takoj skočilo v hlače in je bilo dobro, da so bile hlačnice spodaj ozke in podvezane.

„Kam ženeš svinjo? Kje si jo ukradel?“ se je zadržal policaj in pogledal miš.

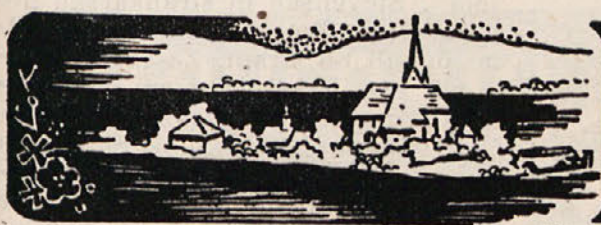
Toda Prlek ne bi bil Prlek, če ne bi Prlek hitro prišel k sapi in zasukal glavo na pravo stran. Milo se mu je storilo pri srcu in ves žalosten je postal.

„Glejte, gospod policaj,“ pravi Prlek in globoko vzdihne, da ga je še prašič pogledal, če kje ne umira. „Težki časi so danes. Rad bi bil plačal davek, pa nisem imel ficka v žepu. Pa sem se odločil, to mi lahko verjamete, da za dobrobit davkarije žrtvujem edino svojo ljubezen in nado, tega zlahtnega ščetinarja, ki ima edino to napako, da ne žre toliko, kolikor bi rad in da živ ne daje takih klobas, kakor si jih na primer gospod policaj želi. Žalosten sem ga gnal na semenj. Potni list vam priča, da je prašič rojen in pristojen v mojem svinjaku in da še ni bil kaznovan ter da živi pošteno svinjsko življenje. Toda, tužna vam majka, nihče ga ni maral kupiti. In tako se vračava, jaz in prašič, zopet nazaj v milo nam rojstno faro. Žalosten sem bil, a vendar vesel, da me prašič ni zapustil. Pa sva od veselja in sreče začela oba prepevati. Veste, gospod policaj, to je ljubezen, a jaz žvižgam na njo. Na uho vam povem, da pujs ne bo slišal, doma ga bom zaklal pri prvi priči in plačal davek s klobasami.“

„Nu“, je rekel policaj, „če je pa tako, pojdi v božjem miru in da ne boš preveč žalosten, na bratec, za polič vina in štruco kruha. Pa ne zameri, da sem ustavil poštenjaka od nog do glave.“

Srečno je prijadral Prlek domov in ko je zaprl krulca v hlev, je vzklknil:

„Ti si moje zlato prase!“



# Po naši zemlji

## Sadna razstava pri Sv. Luciji

V nadaljevanju letošnjih sadnih razstav je Slovenska kmečka zveza priredila v nedeljo, 8. oktobra 1950 v Zgornji venci v gostilni pri Košarju pri Sv. Luciji svojo sadno razstavo z isto vsebino kot so jo teden dni poprej imeli Kotmirčani. Le film je moral zaradi pomanjkanja elektrike izpasti, kar smo na splošno vsi obžalovali. S tem so tudi Zgornjeveščani prvič imeli priložnost, spoznati ne samo sadnih sort, ki naj jih gojijo, da bodo svoje sadje lažje prodali, temveč tudi vse potrebno oskrbovanje in negovanje sadnega drevja.

Sadna razstava pri Sv. Luciji je pokazala, da ima Zgornja vesca s

svojo okolico po svoji naravni legi ugodne pogoje za uspešnejši razvoj sadjarstva (tudi za pridelovanje izbirnejših sort) in da po primerni preusmeritvi kmetovanja, po uvedbi rednega oskrbovanja, gnojenja in škropljenja sadnega drevja postane sadje lahko važen vir rednih dohodkov tamošnjih kmetov. Seveda pa bo za to treba pri Zgornjeveščanih še mnogo pionirskega dela, predno se bo sleherni prepričal o potrebah sistematičnega gojenja sadja, ki ga je nakazala sadna razstava. Težkoče pri pripravah razstave govorijo za to. Kmetom, ki desetletja niso bili deležni pravilne gospodarsko-kulturne dejavnosti in pospeševanja

## Kako bo izgledala smučarska skakalnica v Št. Janžu v Rožu

Na sliki vidimo načrt, kako bo skakalnica izgledala, ko bo izgotovljena. Če pomislimo, da znaša celotna daljina skakalnice od zaleta pa do pričetka ravnine približno 160 metrov, široka pa bo 4 do 16 metrov, potem si lahko predstavljamo, koliko dela bo potrebnega za izgradnjo.

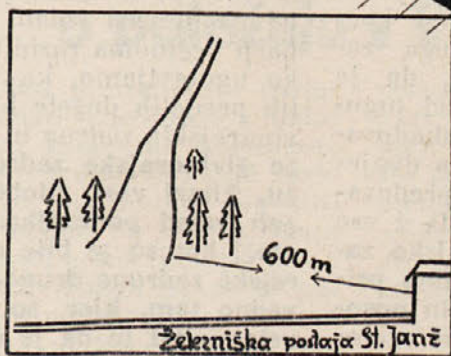
Debela črta nam prikazuje potek skakalnice, ko bo gotova, manjvidna črta pa označuje sedanji potek terena. Kakor vidimo, bo treba napraviti precejšnje nasipe, prav tako pa tudi odkopati lepo število kubičnih metrov zemlje. Tako bo na primer na mestu, kjer skakalec od-

skoži, potreben nasip v višini 2,40 metra. Dalje pa bo izven naravnega zaleta zgrajen še dodaten zalet iz lesa v dolžini 10 metrov, kakor vidimo v levem zgornjem kotu skice.

Kljub temu, da je izbrani prostor zelo primeren za izgradnjo skakalnice, bo potrebno še mnogo naporov, preden se bo prvi skakalec spustil v zrak z nove skakalnice. Zato pa vabimo mladino, da s prostovoljnimi delom prispeva k pravočasni izgotovitvi, ostale pa prosimo, naj z denarnimi prispevki omogočijo nakup potrebnega lesa.

Slovenska fizikurna zveza

na sliki vidimo načrt kako bomo zgradili smučarsko skakalnico v Št. Janžu v R.



svojega kmetovanja s strani pristojnih organov in ustanov, kmetom, ki živijo iz dneva v dan le v svojem trdem, često nepraktičnem in premalo uravnanem delu, se pač ne moremo čuditi, da o smislu razstave še niso imeli pravega pojma in da se niso s tako vnemo vključili v predpriprave kot pa Kotmirčani ali lani Podjunčani.

Kljub številnim težavam pa je razstava s pomočjo podjetnosti Črnijeve mame še dokaj dobro uspela. Kakor slišimo, je ta razstava tudi med ostalimi kmeti, predvsem pa kmečko mladino prebila led, da bodo postopoma krenili k naprednejšemu sadjarjenju in preko tega k časovnim prilikam prikladnejšemu kmetovanju.

Naslednja razstava SKZ bo v nedeljo 22. oktobra v gostilni Ogris v Rožeku in ne kakor smo zadnjič napovedali 15. oktobra.

**Brdo.** — „Pojdite in učite vse narode“ — je naročil Kristus. Ta njegov ukaz pa, kakor govore dejstva, ne velja na Koroškem, v župnijah, v katerih so verniki v pretežni večini Slovenci. Tak primer lahko navajamo iz našega kraja. Dne 8. oktobra je bilo blagoslovljenje zvonov pri podružnici Dole v občini Brdo v Ziljski dolini. Zunanji videz slovenstva je bil, kakor da bi se te ceremonije dogajale globoko v nemških krajih. Bivši nacisti so blagoslovljanje zvonov izbrali v šovinistično demonstracijo. V Dolah, ki je popolnoma slovenska vas, so bili vsi govori samo in edinole v nemškem jeziku, šolski otroci iz Melvič so peli samo nemške pesmi razen ene edine, slabo naučene slovenske pesmice, tako da je zbrano ljudstvo sploh ni razumelo.

Zelo so ljudje obsojali, ko je dekan g. Pietschnig iz Šmohorja pridigal nemški. Gospod Pietschnig je že desetletja dekan v Šmohorju, v dekaniji, kjer živi dobra tretjina Slovencev, a se mu ni zdelo vredno truda, da bi ob tej slavnosti spregovoril slovenski in tako ljudem ustregel. Asistiriral mu je gospod župnik Rudolf iz Borlj. Ta gospod, rajhovec, nameščen na slovenski župniji, se še ni naučil jezika svojih vernikov, med katerimi bi moral delovati za zveličanje duš, nasprotno pridno germanizira svojo faro, kjer je slovenski jezik vrgel iz cerkve ter poučuje veronauk v šoli v Goričah izključno samo nemški. V Borljah je

## 23. oktobra 1943

Pred sedmimi leti, 23. oktobra 1943, so bili naši junaški partizani v logarju pod Brečkom. Nankrat so zjutraj zaslišali pokanje na štrucovem vrhu in takoj jim je bilo jasno, da so Nemci napadli Gorazdovo četo. Le malo kdaj so se fantje tako hitro postrojili in brzo, izogibajoč se vsake planjave, so bili pri Kebrovi bajti. „Dobro merite, fantje!“ je bil njihov pozdrav in že se je vnela vroča bitka. Z močnim sovražnikom so se morali pomeriti. Partizani so bili prepričani, da so imeli opraviti s kakimi petdesetimi Nemci, a po točnih poročilih so pozneje zvedeli, da so bili takrat v vsej Lepeni obkoljeni od najmanj štiri sto sovražnikov.

Po kratki borbi, kjer so se partizani sijajno držali, so se Nemci umaknili z izgubo 3 mrtvih in 6 ranjenih, neki SS-kapetan pa je pri zdravniku v Železni Kapli umrl.

Od naših je bil ranjen tovariš Gašper, v ostalem pa so ostali vsi zdravi, samo nekaj raztrganih nahrbtnikov je bil plen Nemcev.

To je bila borba pri Kebrovi bajti 23. oktobra 1943.

kakor znano, še pred nedavnim izhajala „Nedelja“.

Spet in spet se ponavlja vprašanje: Ali je to tista enakopravnost, o kateri vedo toliko povedati na Koroškem, tudi celovški knezoškofijski ordinariat in njegov generalni tajnik gospod dr. Kadras? V ponemčevanju slovenskega ljudstva pač delata roko v roki cerkvena in civilna oblast.

Kako je dne 10. oktobra že govoril knezoškof dr. Köstner v stolnici v Celovcu: „Naj bi nas v naši dvojezični domovini Bog obvaroval pred izrastki in izbruhi poganskega nacionalizma, naj bi nam temveč Gospod podaril ravno to, h čemur se čutimo dolžni, da se obvezujemo prav 10. oktobra: Spoštovanje sočloveka brez razlike in jezika, pristno in odkrito dobrohotnost vsakemu prebivalcu naše dežele, brez nepravilne oblastiteljnosti ene ali druge narodnosti. V tem naj bi bili posebno verniki vzor.“ Mi mislimo — predvsem seveda služabniki božji!

## Slovensko prosvetno društvo „PECA“

v Šmihelu pri Pliberku priredi v soboto, dne 21. oktobra ob 20. uri in v nedeljo, dne 22. oktobra ob 15. uri pri Šercerju igro „SIN“ (v 4 dejanjih) Vabi odbor

VLADIMIR NAZOR:

# VODA

(2 nadaljevanje)

— Na, he! Na!  
— Iš! Proč!  
— Napile se bodo. Napihnil. Poginile.

— Nazaj jih poženite! Hoj!  
Ni bilo sile, ki bi jih zavrnila. Mezgi so divjali. Otresali so z glavami in se poganjali na zadnje noge. Nekaj jih je sililo z gobci v vedrico; začeli so piti morsk vodo.

— Vrag z njimi! Pred večerom bo po njih!

— Zavrnite jih s palicami!  
Ljudje so začeli vpiti in odganjati živali. Ženske so grabile ovce za vratove, držale koze za rogove in jih vlekel za povodec, držeč se vznak.

Neki dolgin se je na vsa usta krohotal; za trebuh se je držal in vpil na debelo žensko, ki je pihala kakor meh, vsa rdeča v obraz, in se borila z lastno kozo:

— Ha! Ha! Kuma Manda, škoda, da nisem tudi jaz vaš kozel! Potem bi se stvar drugače končala.

Vpitja in gneče še dolgo ne bi bilo konec, da se nekaj možakarjev ni nečesa domislilo.

Pognali so se na obrežje in izlili vso morsk vodo iz posod.

Potem so se živali pomikale od posode do posode, lizale mokri les, rigale in meketale, ko da se pritožujejo. S poveženimi glavami so zrle v vedrice, lakotnice so se jim videle v bokih, kazale so rebra, koščene kolke in hrbtnice. Vse so ostale na istem mestu in nikamor se niso dale odgnati od posod, čeprav so jim sedali na kraste in rane muhe in obadi tudi sami žejni kakor še nikoli.

— Moj Bog, kako so sitne!  
— Kaj naj počnemo s temi živalmi?

Zopet se je našel človek, ki je počul druge, kaj je treba ukreniti.

Dvignil je vedrico in začel z njo vabiti svoje tri ovce, obenem se je pa počasi pomikal nazaj.

— Na, moje! Na!  
Živali so na znani klic krenile za

njim. Mož je odšel na drugo stran zaliva in privedel ovce v senco pred vrati nekega dvorišča. Njegova družina se je skupaj z živalmi zbrala okrog prazne vedrice.

Na ta način so razgnali vso živalsko gnečo; vse živali so spravili v senco ob hišah, kajti sonce je bilo že visoko in je začelo žgati.

Od nikoder se ni oglasil veter v tišini drage.

Tla so že gorela pod nogami. Čutil si, da ti ob vsakem dihu leze v pljuča neviden plamen.

4.

Na uličici pred našo hišo je bilo največ sence, zato je bila polna ljudi v zvežine starejših — ki so sedeli ob zidu po tleh in na ploščadi našega vodnjaka. Vodnjak je bil odprt, da na prvi pogled lahko vsakdo vidi, da je prazen. Tudi vrata stanovanjske hiše so bila na stežaj odprta, pri njih pa je stal naš oče; vedel je, da bo na ta način — pogovarjajoč se z ljudmi — najbolje varoval svojo družino pred njihovo nenavadno objestnostjo ali hudobijo.

Ljudje so sedeli tam in gledali vanj z vnetimi očmi, s pobeženimi spodnjimi ustnicami, da si jim videl dlesna pod pokvarjenimi zobmi; imeli so ohlapne mišice na udih in licih; povsem so bili podobni čredi žejnih in izmučenih živali.

— Veste, gospod, vse to zlahka preneseš, ko vidiš, da bo prišla pomoč. — je pravil starec mojemu očetu.

— Saj pomoč prihaja. Tudi nam ne bo huje kakor drugim na otoku, — je govoril oče in kolikor je le mogel naglašal besedico „nam“.

Tudi jaz sem čutil, da jim je hotel reči, da velja del upanja, ki ga vliva njim, tudi zanj, in da je tudi sam revež, kakršni so oni, da so si popolnoma enaki v tej splošni zagači. Pripovedoval jim je, kako so zgrajene ladje, ki prevažajo vodo, s kakšno brzino plovejo po morju in kako nalivajo pitno vodo iz mestnega vodovoda v njihovo notranjost.

— Ha! Ha! — so kričali težaki in mlaskali z jeziki, ko da čutijo v ustih okus vode, na katero čakajo.

(Dalje)

# Da se stvar bolj pozna, je treba čuti oba zvona

Naše pripombe k članku „Kmetijsko izgrajevalno delo na dvojezičnem ozemlju“

Za 30. obletnico 10. oktobra je dvorni svetnik v oddelku za kmetijstvo pri koroški deželni vladi dr. inž. Sepp Stotter priobčil v glasilu Kmetijske zbornice „Der Kärntner Bauer“ članek pod naslovom „Kmetijsko izgrajevalno delo na dvojezičnem ozemlju“. Članek temelji na splošni liniji avstrijske uradne politike, da slovenski kmetje nikoli nismo bili zapostavljeni, da slovensko kmečko gospodarstvo ni zaostalo in da ni razlike v gospodarskem položaju med slovenskimi kmeti in med tako imenovanimi „domovini-zvestimi“. Razpravi manjka tudi načelna resnica, da je slovensko ozemlje bilo deležno veliko manj gospodarskih pospeševanj in zboljšavanj kot pa ostali deli Koroške.

V svojem uvodu dr. Stotter sicer ugotavlja, da so „prva svetovna vojna, obdobja obrambnih borb in druga svetovna vojna prizadeli tudi gospodarstvu dvojezičnega ozemlja težke rane“. On tudi prizna, da so kmetije slovenskega podeželja med drugim tudi vsled nasilne izselitve bili močno oškodovani, da je vsled tega trpela donosnost polj, da se je število živine silno skrčilo in da je padla tudi njena kvaliteta. Končno tudi ugotavlja, da so pri kmetijskih gradnjah te kraje precej zanemarjali. Ne omenja pa, da so pri tem bile prizadete le slovenske kmetije

## Sodanja ureditev kmetijskega šolstva nas ne zadovoljuje

V navajanju kmetijsko-izgrajevalnega delovanja na slovenskem ozemlju dr. Stotter pravilno ugotavlja, da za uspešno gospodarjenje nista odločilni samo našemu ljudstvu prirojena pridnost in varčljivost, temveč da je potrebna tudi gotova mera splošne in strokovne izobrazbe. Navaja, da je v zadostitev tem potrebam dežela ustvarila potrebne pogoje z ustanovitvijo 86 kmetijskih nadaljevalnih šol. Posebej opozarja na plodno strokovno izobrazbo kmečkega naraščaja na kmetijski šoli Goldbrunnhof ter še poudarja, da so tudi na drugih kmetijskih šolah v deželi v zadnjih 30. letih izšolali lepo število kmečkega naraščaja iz slovenskega ozemlja.

Te šole niso učile naših kmečkih fantov svoje poklicne stroke v slovenskem jeziku, temveč so le pomagale jih ponemčevati. Tudi v vprašanju osnovnega strokovnega šolanja velja, da ima vsak narod in vsaka narodna skupina, ki živi v mejah tuje države, pravico do šolanja v svojem jeziku. Tudi Avstrija je dolžna dati koroškim Slovincem kmetijske strokovne šole, kjer bo-

in da so kmetije tako imenovanih „domovini zvestih“ uživale predvsem v obdobju druge svetovne vojne vse ugodnosti javnega subvencioniranja, oproščanja vojaške službe in zalaganja s ceneno ujetniško delovno silo. Še več. D. Stotter ne omenja da je pravi vzrok težkim ranam na slovenskem kmečkem gospodarstvu tridesetletno zapostavljanje s strani vseh vrst oblasti, tako na področju strokovnega pospeševanja, izobraževanja in podpiranja, kakor tudi na področju gnotnega subvencioniranja slov. kmečkega gospodarstva; zamolči, da so v zadnjih 30. letih veleposestva ter kmetije „domovini zvestih“ in tujih priseljencev prav s pomočjo vsestranskih javnih podpor prišle gospodarsko slovenskemu kmetu daleč naprej. Mar je dovolj očitno pokazala letošnja kmetijska razstava v Velikovecu.

Zelo umestno bi bilo, če bi dr. Stotter kot viden predstavnik koroške deželne vlade ob 30. letnici glasovanja tudi to odkrito povedal. S tem bi bile končno enkrat z mero-dajne strani priznane gospodarske krivice, ki so jih prizadejali koroški Slovincem. Mi bi potem lažje verjeli zagotovilom prezidenta dr. Rennerja, da so Avstriji dolžnosti do koroških Slovincem svete in da jih bodo končno vsi državni činitelji upoštevali.

do poučevali v jeziku, ki ga doma govorimo. Slovenski jezik prevladuje v sleherni vasi od Šmohora do vrhov Svinške planine.

Spriču tega dr. Stotter kot odgovorni referent za kmetijsko šolstvo ne pove, da koroški Slovenci nimamo svoje slovenske kmetijske šole in ne da pojasnila, zakaj koroška deželna vlada še vedno ni izpolnila svoje dolgoletne dolžnosti, da ustanovi slovensko kmetijsko šolo. Z naše strani v tem vprašanju Slovenska kmečka zveza že od leta 1947 naprej neprenehno trka na vrata celovške in dunajske vlade. V zadnjem času so se ji pridružili tudi drugi politični činitelji. Mero-dajni krogi na Koroškem pa tudi sami poudarjajo, da je deset nemških kmetijskih šol premalo in da bi moral vsak sodni okraj imeti svojo kmetijsko šolo. V znamenju resničnega spoštovanja pravic koroških Slovincem bi morala koroška deželna vlada že sama od sebe v zadnjih letih ustanoviti vsaj dve slovenski kmetijski šoli. S tem bi bilo kmetijsko šolstvo za koroške Slovence komaj enako urejeno, kot je urejeno za nemški del koroškega prebivalstva.

## Ne more biti govora o zadovoljivem tekočem praktičnem izobraževanju in objasnjevanju

Dr. Stotter tudi popolnoma pravilno ugotavlja, da je poleg kmetijskih šol potrebna med kmeti še nadaljnja praktična izobraževalna in objasnjevalna služba. Poudarja, da sta v tem Deželni kulturni svet in Kmetijska zbornica uvedla na slovenskem ozemlju s tečaji in predavanji obširno dejavnost. Toda tudi tukaj ne pove, da so ti tečajji in predavanja bili v nemškem jeziku, čigar strokovne izraze naše kmečko ljudstvo ne obvlada in tudi jezik dokaj težko razume. Poljudnih slovenskih tečajev pa nista prirejala ne Deželni kulturni svet in ne Kmetijska zbornica. Skoraj vedno pa se je zgodilo, da so proti strokovnim tečajem in predavanjem Slovenske prosvetne zveze in Slovenske kmečke zveze prirejali enake nemške te-

čajje — z namenom ponemčevanja. Tukaj tudi ne pove, da dolga leta ti ustanovi nista prispevali niti groša za slovenske tečajje, da pa zato z vsemi sredstvi podpirali nemške tečajje. Treba bi bilo tudi priznati, da še danes z javne strani ni dovolj podprto gospodarsko-Pospeševalno in strokovno-izobraževalno delo Slovenske kmečke zveze.

Pogoj za uspeh takega delovanja so dobre nepristranske osnovne organizacije po občinah, — ugotavlja tudi dr. Stotter. O delovanju v tej smeri piše, da so z ustanovitvijo „Gauvereinov“ in pozneje „Gauausschussov“ ustvarili so za to potrebne pogoje in da so ti beležili lepe uspehe. Resnici na ljubo bodi povedano, da te podustanove sicer

obstojajo, da pa nikakor ne uživajo zaupanja slovenskih kmetov.

Kakor je v preteklosti Deželni kulturni svet preko njih pospeševal in dejansko pomagal v prvi vrsti strupenim pripadnikom nemškega nastrojenega Landbunda, tako je tudi pozneje Kmetijska zbornica posvečala potrebno skrb le oskostrankarsko nastrojenim „Bauernbündler-

## Pri pospeševanju kmetijstva in združništva smo bili najbolj zapostavljeni

Nadalje dr. Stotter trdi, da „so uspehi tega desetletnega marljivega delovanja s tečajji in predavanji prišli do izraza v naraščajočem udeleževanju kmetov dvojezičnega ozemlja pri pospeševalnih ukrepih“, ki sta jih uvedla Deželni kulturni svet oz. Kmetijska zbornica. Pri tem navaja, da so pripadle slovenskemu ozemlju v te namene značne vsote iz denarnih sredstev dežele in države, v zadnjih letih pa tudi iz Marshalllovega plana.

Drži, da so v zadnjih desetletjih izvedli na slovenskem ozemlju s pomočjo javnih podpor vrsto melioracij, da so elektrificirali pretežno večino slovenskih vasi, da so zboljšali nekaj planin in napravili tu in tam odgovarjajoče tovarne poti, toda nikakor ne več, prej manj, kot v ostalih delih Koroške. Samo primerjava zboljšavanj planin (ki jih ima slovensko ozemlje eno sedmino celotne površine) v zadnjih 15. letih z 28 zboljšavanji na slov. ozemlju nasproti 363 zboljšavanjem na nemškem ozemlju to jasno potrjuje. V koliko so pa teh in podobnih agrotehničnih ukrepov bili deležni slovenski kmetje, bi pa statistika na oddelku deželne vlade, kjer deluje dr. Stotter, najbolj pokazala. Mi vsak za svoj domači kraj vemo, da smo prišli le redko do upoštevanja.

Dr. Stotter se v svoji razpravi dotika tudi za Avstrijo, posebej pa za koroško deželno vlado nadvse kočljivo vprašanje kmetijskega združništva, o čemer piše, da je kljub temu, da je bilo „med jugoslovansko invazijo težko oškodovano“, v zadnjih desetletjih na dvojezičnem ozemlju znatno napredovalo. Tukaj pa je potrebno, da z vso odločnostjo povemo: **Kmetijsko združništvo — in sem moramo prištevati tudi vse hranilnice in posojilnice — je na slovenskem ozemlju delo slovenskih združnikov. Za procvit slovenskega združništva na**

## Čas je, da izlečijo prizadete rane

„Kdor pozna kmetijske razmere južne Koroške“, piše ob koncu dr. Stotter, „ve, da je na področju pospeševanja treba še veliko, ja zelo veliko napraviti“. Tukaj mu moramo pritruditi brez pridržka, hkrati pa pričakujemo, da bodo na podlagi tega, kar je ugotovil dr. Stotter, tudi oddelki za kmetijstvo pri deželni vladi in Kmetijska zbornica v bodoče dejansko bolj upoštevali ogromne potrebe slovenskega kmečkega gospodarstva in da bodo resno vzeli na znanje naše upravičene zahteve, ki jih postavljamo po svoji organizaciji, Slovenski kmečki zvezi.

Treba je, da merodajni činitelji priznajo prave vzroke gospodarske zaostalosti slovenskih kmetov in da z pripravljenostjo za zacelitev „prizadetih ran“ prispevajo svoj delež k zboljšanju in demokratizaciji razmer na Koroškem. Prav na tem področju lahko dokažejo, v koliko hočejo ostati zvesti obljubam, s katerimi so bili najvišji predstavniki države in dežele ob proslavah 10.

jem“. Slovenske in strankarsko neopredeljene kmete so pa skoraj vedno pustili ob strani. Za rešitev njihovih težkih vprašanj se s potrebno vneto njih ni zavzel. Le v letih 1932 — 1936, ko je Slovenska kmečka zveza imela po teh ustanovah demokratično zastopstvo, so se potrebe slovenskih in strankarsko neopredeljenih kmetov vsaj v podorganizacijah upoštevale. Zato je pa trditev, da je z „Gauvereini“ in „Gauausschussi“ bil ustanovljen pogoj za zbiranje kmečkega ljudstva v „nepolitični stanovski organizaciji“ zelo problematična in na splošno ne odgovarja našim dejanskim izkušnjam.

slovenskem ozemlju v zadnjih 30. letih oblasti niso ničesar napravile in tudi njegovega delovanja ne pospeševale. Slovensko združništvo so z dejansko „invazijo“ nemškega združništva, z bogatim subvencioniranjem in kritjem njegovih špekulativnih izgub skušali le onemogočiti. Nasilna likvidacija slovenskega združništva v dobi nacizma je tudi koroškim vodilnim krogom bila po volji, kajti drugače bi ne delali toliko težko pri njegovi obnovitvi v zadnjih letih.

Uspeh takega „napredovanja“ združništva je občutno nazadovanje združne zavesti na slovenskem ozemlju. Zaviranje slovenskega združništva na eni strani in upravljanje nemškega združništva po ljudeh ostre protislovenske usmerjenosti na drugi strani sta vzrok, da je slovensko podeželje skoraj izgubilo zaupanje v združno samopomoč.

Dr. Stotter tudi piše, da je z ustanovitvijo živinorejskih zadrug v zadnjih 30. letih bil napravljen napredek tudi v živinoreji. Treba je poudariti, da je napredek živinoreje v slovenskih krajih malenkosten, večinoma pa ga sploh ni. V naših krajih je v zadnjih 30. letih manjkalo sistematičnega strokovnega delovanja in podpore pri vzreji in odbiru domačih živali, pri kontroli in pri dvigu kvalitete naše živine. Zato so se tudi za uvožene plemenske bike od naših vasi izdani dragoceni denarji večinoma razblinili v nič. Trpko ugotavljamo, ko vidimo v ostalih predelih dežele bujen razvoj živinorejskih zadrug in zvez, da so naše živinorejske zadruge v št. Janžu, Žitarji vasi, Globasnici in Libuščah vsled pomanjkanja enake pomoči kot so je bile deležne živinorejske zadruge drugod, v razvoju še vedno tam, kjer so bile ob svoji ustanovitvi in da je naša živinoreja v donosnosti in kvaliteti še danes globoko pod deželnim povprečkom.

oktobra spet tako radodarni, kajti samo takrat bomo mogli verjeti lepim besedam, ko bodo tem sledila tudi dejanja.

Na Vlasini v vzhodni Srbiji so zgradili velikanski jezero, tako da je nastalo umetno jezero, ki leži 1200 metrov nad morjem. Jezero je delovni kolektiv imenoval Titovo jezero na Vlasini.

Prebivalcem okoli Skadarskega jezera je glavni dohodek ribarstvo. V prvih osmih mesecih letošnjega leta so nalovili nad 150.000 kg rib, ki jih pošiljajo v konzerviranje tovarni v Rijeki Crnijičiča.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Cerlovec, Gasometergasse 10, telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiskarna Robitschek & Co., Wien VIII., Hernalsergürtel 20. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt 2, Postschleifstach 17.